

**Må tidligst offentliggøres, når talen er holdt
Det talte ord gælder**

Formand for Foreningen NORDEN i Danmark Fhv. minister Mogens Jensen, MF (S) Ved friluftsmødet i Slesvig Søndag den 26. maj 2019 kl. 14.25

Kære venner.

Tak for invitationen til at komme her til Slesvig og tale ved de danske årsmøder. Og tak for, at årsmøderne i år står i Nordens tegn i anledning af, at Foreningen NORDEN fylder 100 år. Det er en stor ære!

Men det er også en erkendelse af, at nok er der nationale grænser, men de åndelige og værdipolitiske grænser er mere flydende. I udgør Nordens åndelige sydgrænse.

Foreningen NORDEN har en af sine største afdelinger i Sydslesvig. I indgår på lige fod med resten af Danmark i et nordisk folkeligt fællesskab, har nordiske venskabsbyer, holder de samme nordiske aktiviteter, som vi ser nord for den nationale grænse – og jeres arbejde beriger os i Danmark, men ikke mindre vigtigt giver det de andre nordiske lande et indsyn i de forhold, der præger grænselandet:

- hvordan man kan leve i harmoni med hinanden på trods af forskellig nationalitet,
- og hvordan man kan respektere hinanden og bidrage til det samme fællesskab som flertals- og mindretalsbefolkning.

Jeres eksempel har påvirket os alle i Norden og udbygget vores syn på tolerance og forståelse. Dette er værdier, der samtidig udgør grundlaget for at leve i fredelig sameksistens med hinanden på tværs nationalitet, men også på tværs af køn, etnicitet, seksualitet osv. Det er den mangfoldighed, som er kendetegnende for det værdisæt, vi i Norden bygger vore samfund på. Og der er brug for den "model" mange steder i Europa og Verden i dag.

Det glæder mig, at vi i Foreningen NORDEN, Grænseforeningen sammen med jer og andre idepolitiske, folkeoplysende foreninger spreder budskabet. At vi har overskud til ikke bare at se på vores egen succes, men gerne vil give den videre til befolkningsgrupper andre steder, der har brug for at forstå, at gensidig respekt er fundamentet for fredelig sameksistens.

Foreningen NORDEN er for 100 år siden skabt i krigens skygge med det formål at skabe forudsætningerne for en fredeligere verden.

"Krigsat af fjender" var vores udgangspunkt – vores vision var og er at gøre fjender til venner. Vi er nok verdens første fredsbevægelse. Krig og usikkerhed gennem århundreder skulle erstattes af samarbejde og tryghed.

Det kan være svært at forestille sig i dag, men Norden var ikke - historisk set - et fredeligt sted. Norden var præget af krig. Og ud fra en dansk synsvinkel var det måske meget godt, at vi fik samarbejde efter adskillige krige mod svenskerne, hvor vi tabte de fleste!

På den baggrund kan vi sagtens sige, at vi har sejret. Det gælder i Norden, som det gælder i Sydslesvig. Vi lever nu i en del af verden, hvor ufred ikke længere er en del af hverdagen. Fjender er blevet venner!

Det er vigtigt at huske sine rødder. Vi – og især de yngre - skal ikke bare tro, at alt hele tiden har været fryd og gammen. Der hvor vi er i dag, er et godt sted at være! Men det har krævet mod og ånd at nå dertil. Det er ikke bare kommet af sig selv. Vi har haft modige folk, som har turdet. Som har skabt en tidlig vision om en fredelig region for fremtidige generationer.

Og nu, hvor det onde har tabt, kan vi vel bare trække os tilbage i god ro og orden.

Svaret er jo ikke overraskende: Nej, der er stadig brug for os – måske mere brug for os end nogensinde før! Nu er det bare en anden dagsorden. Første opgave er løst, men der venter flere opgaver foran os.

Gennem skabelsen af en fredelig region har vi skabt et unikt samarbejds-klima og den velstand, som ofte følger med, når man ikke skal bruge kræfterne og pengene på at slå.

I Norden har vi har fået skabt et værdifællesskab, som ikke findes magen til mellem selvstændige lande andre steder i Verden. Verdens mest integrerede region. Vi har gennem de sidste hundrede år opbygget samfund, hvor tillid og forståelse, tryghed og en relativt høj grad af lighed er markant fremherskende.

Værdifællesskabet er bygget op ved at vi har kopieret det bedste fra hinanden – set hinanden over skuldrene.

Folkestyret med bred folkelig deltagelse i beslutningsprocesserne, pluralisme og folkelige organisationer - som vores - til at kanalisere synspunkter til politikerne. Et folkestyre, der bygger på tillid, uden korruption og magtmisbrug.

Uddannelse med fri og lige adgang til uddannelserne, og dannelse som væsentligt element. Den sociale velfærdsmodel, der bygger på et kollektivt ansvar for de svageste, og ikke på private forsikringsordninger.

En arbejdsmarkedsmodel hvor løn- og ansættelsesforhold er aftalebaseret, lige som arbejdsmarkedets parter har stor indflydelse på den lovgivning, der vedrører arbejdsmarkedet.

Vi har stået sammen om at styrke den grønne dagsorden i erkendelse af, at klimaforandringerne er menneskeskabte, og det derfor også er vores ansvar at rette op på forandringerne og ikke bare lade stå til. Vi tager FN's Verdensmål alvorligt og tager de unges klimakamp alvorligt. Det er deres fremtid, som vi skal være med til at berede på bedst mulig måde.

Derfor rettede jeg også i går på Foreningen Nordens jubilæumsrepræsentantskabsmøde en kraftig appel til de nordiske regeringer:

Klimaproblemerne er globale, derfor skal der også handles globalt. Min opfordring går på at etablere et nordisk klimadiplomati, hvor vi i fællesskab agerer i forhold til de store lande, for at få dem med til at gøre meget mere ved klimadagsorden, sætte endnu højere mål for CO₂-nedbringelsen og på den grønne omstilling i det hele taget. Hver for sig har vi svært ved at påvirke store lande, som Kina, Indien, USA, Indonesien, Brasilien osv.

Når vi nu har samme udgangspunkt på klimaområdet i Norden, bør vi iværksætte et grønt diplomati for at skabe bedre forudsætninger og højere ambitioner for den globale omstilling.

Vi skal ikke bare i ord, men også i handling - som de unge kræver af os – være med til at skabe en bedre fremtid for os selv og for de fremtidige generationer. Lad os samle kræfterne om den vigtigste globale udfordring. Kun på den måde kan vi for alvor være med til at skabe en forskel, der kan mærkes.

Jeg appellere til, at de nordiske udenrigsministerier inden FN's Klimatopmøde i september i år udpeger en klimaambassadør og etablerer og finansierer en fælles diplomatisk enhed i et af de nordiske udenrigsministerier, der har de nødvendige ressourcer til at koordinere indsatsen og bruge denne fælles enhed, som udgangspunkt for den fælles aktion på klimaområdet, der er brug for.

Og så er der kulturen - det kit, der binder os sammen. Den skandinaviske sprogforståelse betyder, at vi alle er vokset op med Pippi, Emil fra Lønneberg, Dyrene i Hakkebakkeskoven – og heldigvis er der også nyere eksempler, som Skam, der for nylig trak de unge (og os andre) til tv-skærmene i måneder, hvor vi pludselig glemte, at norsk var svært! Nordisk design og arkitektur og nordisk mad er internationalt efterspurgt.

Vi ser alt for ofte på forskellene i stedet for at se på fællesskabet. Ude i den store verden er der ingen, der kan se forskel på os, men vi er selv i alt for høj grad optaget af nuanceforskellene. Forskelligheden i Norden er dog ikke større fra nord til syd, fra øst til vest end forskellene på befolkninger i selvstændige lande som Storbritannien, Frankrig, Spanien.

I de kommende år skal vi blive bedre til at udnytte det potentiale, vi har opbygget. Om at komme hinanden nærmere i et åbent fællesskab, der ikke slutter sig om sig selv, men ser visionerne for et fællesskab med andre. Præcis som det begyndte umiddelbart efter første verdenskrig: som et fredsprojekt, hvor samarbejdet skulle afløse modsætningerne. Ikke bare i vores region, men europæisk og globalt.

Norden skal være udfarende sammen og agere som en enhed, hvis vi for alvor vil gøre os synlige på den globale scene. Når vi arbejder sammen, kan vi godt rykke den internationale dagsorden i den rigtige retning, og vi har jo basalt set de samme værdipolitiske tilgange til stort set alt, der er på den internationale dagsorden.

For at fastholde det nordiske momentum er det afgørende, at det nordiske samarbejde i EU og FN og andre internationale sammenhænge styrkes. Jeg har sagt det før, og jeg siger det gerne igen: hver for sig er de nordiske lande for små til at påvirke den globale dagsorden, men hvis vi står sammen, er mulighederne kolossale.

Og der er brug for nordiske værdier på den globale scene. Og de er efterspurgte. Vi kan se det tydeligt i den amerikanske politiske debat, hvor ledende politikere igen og igen henviser til den nordiske velfærdsmodel. Vi ser det i Frankrig, hvor den franske præsident henviser til både vores velfærdsmodel og arbejdsmarkedsmodel.

Vi ser det i Kina, hvor de valfarter til vores lande for at lære af vores klimatilpasninger. Der er brug for et stærkt nordisk svar på fremtidens udfordringer. Og vi har brug for allierede i vores kamp for de værdier, vi har opbygget. I har i Sydslesvig gjort en kæmpe indsats for at sikre, at de danske og nordiske værdier ikke bare blev kendt i den del af Tyskland, som i lever i. I har gennem en aktiv politisk indsats i høj grad formået at føre mange af de værdier ind i tysk politik, ikke bare i Landdagen og regeringen i Slesvig-Holsten, men også i Rigsdagen i Berlin, hvor man i mange sammenhænge skeler til de nordiske værdier.

Heldigvis ser vi, at det nordiske samarbejde har udviklet sig og inddraget flere nye områder. Hvad der var utænkeligt for få år siden er i dag en realitet.

I al ubemærkethed omfatter det nordiske samarbejde i dag også samarbejde på udenrigspolitik og sikkerheds- og forsvarspolitikområderne. I al ubemærkethed – ja, ikke fordi nogen har forsøgt at skjule det, men fordi det ikke er kontroversielt.

Fordi det nordiske samarbejde i det hele taget ikke er kontroversielt, men har den brede folkelige legitimitet. Tænk sig hvis andre internationale systemer pludselig blev udbygget med så væsentlige dagsordener, hvilket ramaskrig, det ville give.

Men hos os i Norden er de dagsordener helt naturlige, og vi har en stor del af æren for, at de dagsordener, som vi har, ikke er kontroversielle. Vi har samlet folkets opbakning til de dagsordener. Fredeligt, uden tvang men gennem et 100 års langt sejt træk.

Jo, vores forening har en glørværdig fortid, men selv om vi er blevet 100 år gammel, så er vi stadig vitale. Og der er fortsat brug for os – ja, måske mere end nogensinde før.

Endnu engang tak for at jeg måtte komme og fortsat godt årsmøde.